

DUANE P. SCHULTZ
SYDNEY ELLEN SCHULTZ

O istorie a psihologiei moderne

Ediția a 3-a în limba română tradusă după
cea de-a 11-a ediție a textului original

Traducere din limba engleză de

Bogdan Boghițoi

Cuprins succint

7	Cuprins
23	Cu propriile cuvinte
25	Prefață
29	Mulțumiri
31	Capitolul 1 Studiul istoriei psihologiei
61	Capitolul 2 Influențe filosofice asupra psihologiei
100	Capitolul 3 Influențe ale fiziologiei asupra psihologiei
129	Capitolul 4 Noua psihologie
165	Capitolul 5 Structuralismul
188	Capitolul 6 Funcționalismul: influențe anterioare
228	Capitolul 7 Funcționalismul: progres și întemeiere
277	Capitolul 8 Psihologia aplicată: moștenirea funcționalismului
327	Capitolul 9 Behaviorismul: influențe anterioare
360	Capitolul 10 Behaviorismul: începuturile
397	Capitolul 11 Behaviorismul: după întemeiere
442	Capitolul 12 Psihologia gestaltistă
479	Capitolul 13 Psihanaliza: începuturile
534	Capitolul 14 Psihanaliza: după întemeiere
588	Capitolul 15 Evoluții contemporane în psihologie
628	Glosar
635	Bibliografie
676	Index de nume
688	Index de termeni

Cuprins

25	<i>Prefață</i>
29	<i>Mulțumiri</i>
31	CAPITOLUL 1. Studiul istoriei psihologiei
31	Ați văzut clovnul? Dar gorila?
33	De ce să studiem istoria psihologiei?
34	Începuturile psihologiei moderne
36	Datele istorice: reconstruirea trecutului psihologiei: cum știm ce s-a întâmplat cu adevărat?
38	<i>Date istorice pierdute și găsite</i>
39	<i>Istorie modificată și istorie ascunsă</i>
41	<i>Schimbarea cuvintelor istoriei: distorsiuni în traducere</i>
43	Forțele contextuale care au modelat psihologia
43	<i>Locurile de muncă</i>
44	<i>Războaiele</i>
45	<i>Prejudecata și discriminarea</i>
50	O remarcă de final
51	Concepții cu privire la istoria științifică
51	<i>Teoria personalistă</i>
52	<i>Teoria naturalistă</i>
55	Școli de gândire în evoluția psihologiei moderne
57	Planul cărții
58	Întrebări recapitulative
59	Lecturi recomandate
61	CAPITOLUL 2. Influențe filosofice asupra psihologiei
61	Rața care defechează
62	Spiritul mecanicist
64	Universul mecanicist
65	<i>Determinism și reducționism</i>
66	<i>Automatele</i>

- 8 68 *Oamenii ca mașini*
70 *Mașina de calcul*
73 *Mireasa științei*
74 *Începuturile științei moderne*
74 *René Descartes (1596–1650)*
77 *Contribuțiile lui Descartes: mecanicismul și problema corp–minte*
78 *Natura corpului*
80 *Interacțiunea minte–corp*
81 *Teoria ideilor*
82 *Fundamentele filosofice ale noii psihologii: pozitivismul, materialismul și empirismul*
82 *Auguste Comte (1798–1857)*
84 *John Locke (1632–1704)*
89 *George Berkeley (1685–1753)*
92 *James Mill (1773–1836)*
93 *John Stuart Mill (1806–1873)*
96 *Contribuția empirismului la psihologie*
97 *Întrebări recapitulative*
97 *Lecturi recomandate*
- 100 **CAPITOLUL 3.   Influențe ale fiziologiei asupra psihologiei**
100 *David K. își pierde slujba: era și timpul*
102 *Importanța observatorului uman*
103 *Dezvoltări în cadrul fiziologiei timpurii*
103 *Investigarea funcțiilor creierului: cartografierea din interior*
105 *Cercetarea funcțiilor creierului: cartografierea din exterior*
109 *Cercetări „șocante” asupra sistemului nervos*
111 *Impactul spiritului mecanicist*
112 *Începuturile psihologiei experimentale*
112 *De ce Germania?*
114 *Hermann von Helmholtz (1821–1894)*
114 *Viața lui Helmholtz*
116 *Contribuțiile lui Helmholtz la noua psihologie*
117 *Ernst Weber (1795–1878)*
117 *Pragurile diferențiale între două puncte*
118 *Diferențele minim sesizabile*
119 *Gustav Theodor Fechner (1801–1887)*
119 *Viața lui Fechner*
121 *Minte și corp: o relație cantitativă*

123	<i>Metodele psihofizicii</i>
127	Întemeierea oficială a psihologiei
127	Întrebări recapitulative
128	Lecturi recomandate
129	CAPITOLUL 4. Noua psihologie
129	Nu poți face mai multe lucruri deodată
131	Părintele fondator al psihologiei moderne
133	Wilhelm Wundt (1832–1920)
133	<i>Viața lui Wundt</i>
135	<i>Anii de la Leipzig</i>
136	<i>Clasa multimedia a lui Wundt</i>
137	<i>Psihologia culturală</i>
139	<i>Studiul experienței conștiente</i>
140	<i>Metoda introspecției</i>
142	<i>Elementele experienței conștiente</i>
144	<i>Organizarea elementelor experienței conștiente</i>
146	<i>Destinul psihologiei lui Wundt în Germania</i>
147	<i>Criticile la adresa psihologiei lui Wundt</i>
148	<i>Moștenirea lui Wundt</i>
149	Alte evoluții în psihologia germană
149	Hermann Ebbinghaus (1850–1909)
149	<i>Viața lui Ebbinghaus</i>
150	<i>Cercetarea asupra învățării</i>
151	<i>Cercetarea prin intermediul silabelor fără sens</i>
154	<i>Alte contribuții la psihologie</i>
155	Franz Brentano (1838–1917)
156	<i>Studiul actelor mentale</i>
157	Carl Stumpf (1848–1936)
157	<i>Fenomenologia</i>
158	Oswald Külpe (1862–1915)
159	<i>Dezacordurile dintre Külpe și Wundt</i>
159	<i>Introspecția experimentală sistematică</i>
161	<i>Gândirea fără imagini</i>
161	<i>Temele de cercetare ale laboratorului din Würzburg</i>
162	Comentarii
163	Întrebări recapitulative
164	Lecturi recomandate

165	CAPITOLUL 5. Structuralismul
165	Ați înghiți un tub de cauciuc?
166	Edward Bradford Titchener (1867–1927)
167	<i>Viața lui Titchener: „V-au luat foc favoriții“</i>
170	<i>Experimentalistii lui Titchener: accesul interzis femeilor!</i>
173	<i>Conținutul experienței conștiente</i>
175	<i>Eroarea stimulului</i>
176	<i>Introspecția</i>
178	<i>Elementele conștiinței</i>
180	<i>Își schimba Titchener abordarea?</i>
180	Critici la adresa structuralismului
181	<i>Critici la adresa introspecției</i>
184	<i>Critici suplimentare la adresa sistemului lui Titchener</i>
184	Contribuțiile aduse de structuralism
185	Întrebări recapitulative
186	Lecturi recomandate
188	CAPITOLUL 6. Funcționalismul: influențe anterioare
188	Bărbatul care a venit s-o vadă pe Jenny
190	Protestul funcționalist în psihologie
191	Evoluția înaintea lui Darwin
192	Inevitabilul evoluției
194	Viața lui Darwin (1809–1882)
197	Forțat să-și facă publice cercetările de un om din junglă
199	<i>Despre originea speciilor prin intermediul selecției naturale</i>
203	<i>Ciocul cintezelor și șoarecii din Minnesota: evoluția în acțiune</i>
204	<i>Influența lui Darwin asupra psihologiei</i>
208	Diferențele individuale: Francis Galton (1822–1911)
208	<i>Viața lui Galton</i>
210	<i>Ereditatea mentală</i>
213	<i>Metodele statistice</i>
214	<i>Testele mentale</i>
216	<i>Asocierea ideilor</i>
217	<i>Imagerie mentală</i>
218	<i>Aritmetică prin miros și alte subiecte bizare</i>
219	<i>Comentariu</i>
219	Psihologia animală și dezvoltarea funcționalismului
220	<i>George John Romanes (1848–1894)</i>
223	<i>C. Lloyd Morgan (1852–1936)</i>

- 224 *Comentariu*
- 225 Întrebări recapitulative
- 226 Lecturi recomandate
- 228 **CAPITOLUL 7. Funcționalismul: progres și întemeiere**
- 229 Filosoful care purta căști antifonice
- 230 Evoluția își face apariția în America: Herbert Spencer (1820–1903)
- 230 *Darwinismul social*
- 232 *Filosofia sintetică*
- 233 Evoluția continuă a mașinilor
- 234 *Herman Hollerith și cartelele perforate*
- 235 William James (1842–1910): precursor al psihologiei funcționaliste
- 236 *Viața lui James*
- 240 *Viața de familie*
- 243 *Principiile psihologiei*
- 243 *Obiectul de studiu al psihologiei: o nouă abordare a conștiinței*
- 246 *Metodele psihologiei*
- 247 *Pragmatismul*
- 247 *Teoria emoțiilor*
- 248 *Sinele tripartit*
- 249 *Obiceiul*
- 249 Inegalitatea funcționalistă a femeilor
- 249 *Mary Whiton Calkins (1863–1930)*
- 251 *Ipoteza variabilității*
- 252 *Helen Bradford Thompson Woolley (1874–1947)*
- 254 *Leta Stetter Hollingworth (1886–1939)*
- 256 Granville Stanley Hall (1844–1924)
- 256 *Viața lui Hall*
- 262 *Evoluția și teoria recapitativă a dezvoltării*
- 263 *Comentariu*
- 264 *Întemeierea funcționalismului*
- 265 Școala de la Chicago
- 265 John Dewey (1859–1952)
- 266 *Arcul reflex*
- 267 *Comentariu*
- 267 James Rowland Angell (1869–1949)
- 267 *Viața lui Angell*
- 268 Domeniul psihologiei funcționaliste
- 269 *Comentariu*

12	270	Funcționalismul la Columbia University
	270	Robert Sessions Woodworth (1869–1962)
	270	<i>Viața lui Woodworth</i>
	271	<i>Psihologia dinamică</i>
	272	Criticile aduse funcționalismului
	273	Contribuțiile funcționalismului
	274	Întrebări recapitulative
	275	Lecturi recomandate
	277	CAPITOLUL 8. Psihologia aplicată: moștenirea funcționalismului
	278	Razie contra drogurilor: psihologia sare în ajutor
	279	Către o psihologie practică
	281	<i>Dezvoltarea psihologiei americane</i>
	281	<i>Psihologia ajunge în rândul maselor</i>
	283	<i>Influențele economice asupra psihologiei aplicate</i>
	285	Testarea psihologică
	285	James McKeen Cattell (1860–1944)
	286	<i>Studiul cu Wundt</i>
	287	<i>Studiul cu Galton</i>
	289	<i>Testele mentale</i>
	290	<i>Comentariu</i>
	291	Mișcarea testărilor psihologice
	291	<i>Binet, Terman și testul de inteligență (IQ)</i>
	292	<i>Vârsta mentală</i>
	293	<i>Primul Război Mondial și testarea în masă a inteligenței</i>
	294	<i>Teste de personalitate de grup</i>
	295	<i>Acceptarea publică a testării</i>
	296	<i>Idei din medicină și inginerie</i>
	296	<i>Diferențele rasiale în privința inteligenței</i>
	298	<i>Distorsionări culturale în teste</i>
	299	<i>Contribuții ale femeilor la activitatea de testare</i>
	301	Curentul psihologiei clinice
	301	Lightner Witmer (1867–1956)
	302	<i>Viața lui Witmer</i>
	304	<i>Clinicile pentru evaluarea copiilor</i>
	305	<i>Comentariu</i>
	305	Dezvoltarea psihologiei clinice
	307	Mișcarea psihologiei industrial-organizaționale

- 307 Walter Dill Scott (1869–1955)
- 307 *Viața lui Scott*
- 309 *Publicitatea și sugestibilitatea umană*
- 310 *Selecția angajaților*
- 311 *Comentariu*
- 311 Impactul războaielor mondiale
- 312 Studiile de la Hawthorne și problemele organizaționale
- 313 Lillian Gilbreth
- 314 Hugo Münsterberg (1863–1916)
- 315 *Viața lui Münsterberg*
- 316 *Venirea în America*
- 318 *Psihologia judiciară și mărturia martorilor oculari*
- 319 *Psihoterapia*
- 319 *Psihologia industrială*
- 320 *Comentariu*
- 320 Psihologia aplicată în Statele Unite: o manie națională
- 323 *Comentariu*
- 324 Întrebări recapitulative
- 325 Lecturi recomandate
- 327 **CAPITOLUL 9. Behaviorismul: influențe anterioare**
- 327 Hans, calul-minune: geniu matematic?
- 329 Către o știință a comportamentului
- 330 Apoi a urmat revoluția
- 331 Rolul pozitivismului
- 331 Influența psihologiei animale asupra behaviorismului
- 332 *Jacques Loeb (1859–1924)*
- 333 *Șobolani, furnici și mintea animalelor*
- 335 *Nu era deloc ușoară meseria psihologilor de animale*
- 336 *Spre o psihologie obiectivă a animalelor*
- 336 *Hans cel Isteț chiar era isteț?*
- 338 Edward Lee Thorndike (1874–1949)
- 339 *Viața lui Thorndike*
- 340 *Dincolo de psihologia animalelor*
- 340 *Conexionismul*
- 341 *Cutii-puzzle*
- 342 *Legile învățării*
- 343 *Comentariu*
- 344 Ivan Petrovici Pavlov (1849–1936)

- 14 344 *Viața lui Pavlov*
345 *Viața de acasă*
346 *Viața în laborator*
347 *O legendă vie*
348 *Reflexe condiționate*
352 *În umbra istoriei: reflexe musculare și peștișori de aur*
353 *Comentariu*
354 Vladimir M. Behterev (1857–1927)
355 *Reflexe asociate*
355 *Comentariu*
356 Influența psihologiei funcționale asupra behaviorismului
357 Schimbarea direcției psihologiei
358 Întrebări recapitulative
359 Lecturi recomandate
- 360 **CAPITOLUL 10. Behaviorismul: începuturile**
360 Psihologul, copilul și ciocanul: nu încercați asta acasă!
362 Ce s-a întâmplat cu micul Albert?
362 John B. Watson (1878–1958)
363 *Viața lui Watson*
364 *Studii postuniversitare*
366 *Dezvoltarea behaviorismului*
372 *Perspectiva lui Watson asupra femeilor*
377 Reacția la programul lui Watson
377 Metodele behaviorismului
379 Continuarea tradiției mecaniciste
380 Tematica behaviorismului
380 *Instincte*
382 *Emoții*
383 *Albert, Peter și iepurii*
384 *Procese de gândire*
385 Popularitatea behaviorismului în rândul marelui public
386 O minunată lume nouă
388 O epidemie de psihologie
389 Critici la adresa behaviorismului lui Watson
389 *Karl Lashley (1890–1958)*
390 *William McDougall (1871–1938)*
391 *Controversa Watson–McDougall*
393 Contribuțiile behaviorismului lui Watson

- 394 Întrebări recapitulative
- 395 Lecturi recomandate
- 397 **CAPITOLUL 11. Behaviorismul: după întemeiere**
- 398 IQ Zoo: o menajerie?
- 399 Trei stadii ale behaviorismului
- 400 Operaționalismul
- 401 Edward Chace Tolman (1886–1959)
- 402 *Behaviorismul intențional*
- 403 *Variabile interveniente*
- 404 *Teoria învățării*
- 405 *Comentariu*
- 405 Clark Leonard Hull (1884–1952)
- 406 *Viața lui Hull*
- 407 *Spiritul mecanicist era înrădăcinat*
- 407 *Metodologie obiectivă și cuantificare*
- 408 *Impulsuri*
- 409 *Învățarea*
- 410 *Comentariu*
- 410 B.F. Skinner (1904–1990)
- 411 *Viața lui Skinner*
- 411 *Studii superioare*
- 412 *Până la sfârșit*
- 413 *Behaviorismul lui Skinner*
- 416 *Condiționarea operantă*
- 418 *Programe de întărire*
- 419 *Aproximare succesivă: modelarea comportamentului*
- 421 *Bebeluș în cutie*
- 422 *Porumbei la război*
- 423 *Walden Doi — o societate behavioristă*
- 423 *Modificarea comportamentului*
- 425 *Critici la adresa behaviorismului lui Skinner*
- 426 *Contribuțiile behaviorismului lui Skinner*
- 427 *Sociobehaviorismul: provocarea cognitivă*
- 427 Albert Bandura (1925–2021)
- 428 *Teoria social-cognitivă*
- 429 *Întărire vicariantă*
- 429 *Modele în viața noastră*
- 430 *Violența pe ecran și în viața reală*

- 430 *Autoeficacitate: să crezi că poți*
 431 *Rezultatele cercetărilor asupra autoeficacității*
 432 *Eficacitate colectivă*
 432 *Modificarea comportamentului*
 433 *Comentariu*
 434 Julian Rotter (1916–2014)
 435 *Procese cognitive*
 435 *Locus al controlului*
 437 *O descoperire fortuită*
 438 *Comentariu*
 438 Soarta behaviorismului
 439 Întrebări recapitulative
 440 Lecturi recomandate
- 442 **CAPITOLUL 12. Psihologia gestaltistă**
 442 O înțelegere subită
 443 Revolta gestaltistă
 445 *Percepția e mai mult decât pare*
 446 Influențe anterioare asupra psihologiei gestaltiste
 448 Zeitgeistul în schimbare al fizicii
 449 Fenomenul phi: o provocare pentru psihologia wundtiană
 450 Max Wertheimer (1880–1943)
 452 Kurt Koffka (1886–1941)
 454 Wolfgang Köhler (1887–1967)
 456 Natura revoltei gestaltiste
 457 *Constanțe perceptivă*
 458 *O problemă de definire*
 458 Principiile gestaltiste ale organizării perceptivă
 460 Studiile gestaltiste asupra învățării: capacitatea de înțelegere și capacitatea de gândire ale maimuțelor
 464 *Comentariu*
 466 Gândirea productivă la oameni
 467 Izomorfism
 468 Răspândirea psihologiei gestaltiste
 469 *Lupta cu behaviorismul*
 470 *Psihologia formei în Germania nazistă*
 470 Teoria câmpului: Kurt Lewin (1890–1947)
 471 *Viața lui Lewin*
 472 *Spațiul de viață*

- 473 *Motivație și efectul Zeigarnik*
- 474 *Psihologia socială*
- 475 Critici la adresa psihologiei formei
- 476 Contribuțiile psihologiei formei
- 476 Întrebări recapitulative
- 477 Lecturi recomandate
- 479 **CAPITOLUL 13. Psihanaliza: începuturile**
- 480 A fost doar un vis?
- 481 Dezvoltarea psihanalizei
- 482 O nouă școală de gândire
- 482 Influențe anterioare asupra psihanalizei
- 483 *Primele teorii ale minții inconștiente*
- 484 *Inconștientul ajunge la public*
- 484 *Primele abordări ale tratării tulburărilor mentale*
- 485 *Tratamente mai umane*
- 486 *Dezvoltarea tratamentului psihiatric*
- 488 *Hipnoza*
- 489 *Hipnoza devine respectabilă: Charcot și Janet*
- 490 *Influența lui Charles Darwin*
- 491 *Sexualitatea înainte de Freud*
- 492 *Catharsis și vise înainte de Freud*
- 493 Sigmund Freud (1856–1939)
- 494 *Consumul de cocaină*
- 495 *Căsătorie și copii*
- 496 *Straniul caz al Annei O.*
- 498 *Bazele sexuale ale nevrozei*
- 500 *Studii despre isterie*
- 500 *Controversa seducției infantile*
- 502 *Viața sexuală a lui Freud*
- 503 *Nevroza lui Freud*
- 504 *Interpretarea propriilor vise*
- 505 *Apogeul succesului*
- 506 *Freud vine în America*
- 507 *Disidență, boală și evadare*
- 513 Psihanaliza ca metodă de tratament
- 514 *Freud ca terapeut*
- 515 Freud și psihologia tradițională
- 516 Psihanaliza ca sistem al personalității

- 516 *Pulsiuni*
 517 *Nivelurile personalității*
 519 *Anxietatea*
 521 *Stadiile psihosexuale ale dezvoltării personalității*
 522 *Mecanicism și determinism în sistemul lui Freud*
 523 *Relațiile dintre psihanaliză și psihologia academică*
 525 *Validarea științifică a conceptelor psihanalitice*
 526 *Critici la adresa psihanalizei*
 526 *Colectarea datelor*
 528 *Perspective asupra femeilor*
 529 *Contribuții ale psihanalizei*
 530 *Cultura populară americană și psihanaliza*
 531 *Întrebări recapitulative*
 532 *Lecturi recomandate*
- 534 **CAPITOLUL 14. Psihanaliza: după întemeiere**
 535 *Un băiețel pierdut și singur*
 537 *Facțiuni concurente*
 537 *Neofreudienii și psihologia Eului*
 538 *Anna Freud (1895–1982)*
 538 *O copilărie nefericită*
 539 *O criză de identitate*
 540 *Analiza copiilor*
 541 *Comentariu*
 541 *Carl Gustav Jung (1875–1961)*
 541 *Viața lui Jung: o altă copilărie groaznică*
 542 *Freud, tatăl*
 544 *O criză*
 545 *Psihologia analitică*
 546 *Inconștientul colectiv*
 547 *Arhetipuri*
 548 *Tipurile psihologice: funcții și atitudini*
 548 *Introversia și extraversia*
 549 *Comentariu*
 550 *Teorii psihologice sociale: Zeitgeistul lovește din nou*
 551 *Alfred Adler (1870–1937)*
 551 *Viața lui Adler*
 552 *Devenind o celebritate în America*
 553 *Psihologia individuală*

- 554 *Sentimente de inferioritate*
- 554 *Stilul de viață*
- 555 *Puterea creatoare a sinelui*
- 555 *Ordinea nașterilor*
- 556 *Reacții la perspectivele lui Adler*
- 556 *Dovezi oferite de cercetări*
- 557 *Comentariu*
- 558 Karen Horney (1885–1952)
- 558 *Horney și tatăl ei*
- 559 *Căsătorie, depresie și sex*
- 560 *Dezacordurile cu Freud*
- 560 *Anxietatea fundamentală*
- 561 *Nevoile nevrotice*
- 562 *Imaginea de sine idealizată*
- 562 *Horney și feminismul*
- 563 *Comentariu*
- 563 *Evoluția teoriei personalității: psihologia umanistă*
- 564 *Influențe anterioare asupra psihologiei umaniste*
- 565 *Natura psihologiei umaniste*
- 566 Abraham Maslow (1908–1970)
- 566 *Primii ani ai lui Maslow*
- 567 *Martor la o paradă*
- 567 *Autoactualizare*
- 571 *Comentariu*
- 572 Carl Rogers (1902–1987)
- 572 *Un copil singuratic*
- 573 *Fantasme bizare*
- 574 *O criză*
- 574 *Autoactualizare*
- 575 *Persoane deplin funcționale*
- 576 *Comentariu*
- 576 *Contribuții la psihologia umanistă*
- 577 *Psihologia pozitivă: știința fericirii*
- 578 Martin Seligman (1942–)
- 578 *O adolescență dificilă*
- 579 *Dezvoltarea rapidă a psihologiei pozitive*
- 580 *Banii și fericirea*
- 581 *Sănătatea și vârsta*

20	582	<i>Căsnicia</i>
	582	<i>Personalitate</i>
	582	<i>Alți factori ce influențează fericirea</i>
	583	<i>Ce vine mai întâi, fericirea sau succesul?</i>
	583	<i>Deplină dezvoltare: un nou nivel de fericire</i>
	584	<i>Comentariu</i>
	585	<i>Tradiția psihanalitică: un ultim comentariu</i>
	585	<i>Întrebări recapitulative</i>
	586	<i>Lecturi recomandate</i>
	588	CAPITOLUL 15. Evoluții contemporane în psihologie
	589	<i>Încercați — s-ar putea să vă placă</i>
	589	<i>Campionul de șah se dă bătut în fața unui computer priceput</i>
	591	<i>Școli de gândire: o retrospectivă</i>
	591	<i>Structuralism, funcționalism și psihologia gestaltistă</i>
	592	<i>Behaviorism și psihanaliză</i>
	592	<i>Mișcarea cognitivă în psihologie</i>
	593	<i>Influențe anterioare asupra psihologiei cognitive</i>
	595	<i>Zeitgeist în schimbare în fizică</i>
	596	<i>Evoluția psihologiei cognitive</i>
	596	<i>George Miller (1920–2012)</i>
	596	<i>Triumful iubirii</i>
	597	<i>Harvard și magicul număr șapte</i>
	598	<i>Centrul de studii cognitive</i>
	599	<i>O idee căreia îi sosise timpul</i>
	599	<i>Ulric Neisser (1928–2012)</i>
	600	<i>Autodefinire</i>
	600	<i>Schimbarea traiectoriei</i>
	601	<i>De la ceasuri la computere</i>
	602	<i>Dezvoltarea calculatoarelor moderne</i>
	603	<i>Inteligența artificială</i>
	604	<i>Viața lui Alan Turing (1912–1954)</i>
	604	<i>Turing și Albă ca Zăpada</i>
	604	<i>Atentat la bunele moravuri</i>
	605	<i>Testul Turing</i>
	605	<i>Problema camerei chinezești</i>
	606	<i>Trecerea testului Turing</i>
	606	<i>Campionul la șah</i>
	608	<i>Natura psihologiei cognitive</i>

Cu propriile cuvinte

CAPITOLUL 2

John Locke

Text original cu privire la empirism, extras din *Eseu asupra intelectului omenesc* (1690/1961) 86

CAPITOLUL 3

Gustav Fechner

Text original despre psihofizică, extras din *Elemente der Psychophysik* (1860) 125

CAPITOLUL 4

Wilhelm Wundt

Text original despre legea rezultatelor psihice și principiul sintezei creative extras din *Grundriss der Psychologie* (Schită de psihologie, 1896) 145

CAPITOLUL 5

E.B. Titchener

Text original despre structuralism extras din *A Textbook of Psychology* (Tratat de psihologie) (1909) 173

CAPITOLUL 6

Charles Darwin

Text extras din *Autobiografia lui Charles Darwin* (1876) 206

Francis Galton

Text original extras din *Hereditary Genius: An Inquiry into ITS Laws and Consequences* (1869) 212

CAPITOLUL 7

William James

Material original despre conștiință extras din *Psychology (Briefer Course)* (1892) 245

CAPITOLUL 9**Ivan Pavlov**Text original extras din *Conditioned Reflexes* (1927) 351**CAPITOLUL 10****John B. Watson**Material despre behaviorism extras din *Psychology as the Behaviorist Views It* (1913) 374)**CAPITOLUL 11****B.F. Skinner**Material extras din *Science and Human Behavior* (1953) 415**CAPITOLUL 12****Wolfgang Köhler**Text original despre psihologia formei, extras din *The Mentality of Apes* (1927) 461**CAPITOLUL 13****Sigmund Freud**

Text original despre isterie extras din prima conferință a lui Freud de la Clark University, susținută pe 9 septembrie 1909 509

CAPITOLUL 14**Abraham Maslow**Text original extras din *Motivație și personalitate* (1970) 569

Studiul istoriei psihologiei

Ați văzut clovnul? Dar gorila?

De ce să studiem istoria psihologiei?

Începuturile psihologiei moderne

Datele istorice: reconstruirea trecutului psihologiei: cum știm ce s-a întâmplat cu adevărat?

Date istorice pierdute și găsite

Istorie modificată și istorie ascunsă

Schimbarea cuvintelor istoriei: distorsiuni în traducere

Forțele contextuale care au modelat psihologia

Locurile de muncă

Războaiele

Prejudecata și discriminarea

O remarcă de final

Concepții cu privire la istoria științifică

Teoria personalistă

Teoria naturalistă

Școli de gândire în evoluția psihologiei moderne

Planul cărții

Întrebări recapitulative

Lecturi recomandate

Ați văzut clovnul? Dar gorila?

Arăta exact ca un clovn. Purta un costum mov cu galben, țipător, avea ochii machiați strident, perucă albă, nas mare și pantofi albaștri supradimensionați și mergea pe un unicyclu. Nu știm ce se întâmplă la voi în campus, dar prin ale noastre nu vedem prea des clovni. Dacă i-am vedea, probabil că i-am observa. Cum ai putea să ratezi ceva atât de evident și de bizar precum un clovn?

Asta a dorit să afle Ira Hyman, psiholog la Western Washington University din Bellingham, Washington. I-a cerut unui student să se îmbrace ca un clovn și să se plimbe pe unicyclu în piața principală a campusului, pe unde treceau sute de oameni, care se duceau sau veneau de la ore (Hyman, Boss, Wise, McKenzie și Caggiano, 2009; Parker-Pope, 2009).

Atunci când studenții au fost întrebați dacă au observat ceva neobișnuit, precum un clown, numai jumătate dintre cei care mergeau singuri au spus că l-au văzut. Mai mult de 70% dintre cei care mergeau împreună cu o altă persoană au văzut clownul, dar numai 25% dintre cei care erau cu ochii în telefon au fost conștienți de prezența clownului. Acum, v-ați putea gândi că aceasta ar fi o mare dezamăgire pentru un clown care încearcă să atragă atenția, dar ce are de-a face cu istoria psihologiei? Este o întrebare bună. Dar, înainte de a ajunge la răspuns, haideți să ne uităm la o gorilă sau, cel puțin, la cineva îmbrăcat în gorilă.

Acesta a ajuns să fie unul dintre cele mai populare studii de psihologie ale secolului XXI. Un grup de studenți a urmărit un filmuleț în care două echipe a câte trei oameni se mișcau rapid într-o încăpere, în timp ce pasau o minge de baschet de la unul la altul. O echipă purta cămăși negre, iar cealaltă, cămăși albe. Sarcina studenților era să numere de câte ori membrii echipei îmbrăcate în cămăși albe pasau mingea de la unul la altul. (Puteți vedea filmul la www.theinvisiblegorilla.com/videos.html.) O simplă chestiune de a număra corect? Tot ce aveau de făcut era să fie foarte atenți.

Aproximativ la jumătatea filmulețului mai scurt de un minut, o femeie îmbrăcată din cap până-n picioare într-un costum de gorilă a pătruns în mijlocul grupului, s-a bătut cu pumnii în piept și apoi a plecat. Între timp, jucătorii continuau să-și paseze mingea, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

După ce filmulețul s-a încheiat, subiecții au fost întrebați dacă au văzut ceva neobișnuit în timp ce numărau. Jumătate dintre ei au spus nu. Nu văzuseră gorila! Acest fenomen a fost numit „orbire perceptivă” și a fost demonstrat de nenumărate ori în mai multe țări de pe întregul glob și cu diverse grupuri de subiecți.

De exemplu, 83% dintr-un grup de radiologi nu au văzut imaginea unei gorile care a fost inserată în imaginea unui CT pe care-l examinau (Drew, Vo și Wolfe, 2013). Subiecții mai în vârstă erau mai predispuși să omită gorila decât cei mai tineri, iar subiecții caucazieni observau mai ușor o persoană albă decât un afro-american mergând prin respectiva scenă cu pasele de baschet (Graham și Burke, 2011; Brown-Iannuzzi, Hoffman, Payne și Trawalter, 2013).

Așadar, ce legătură au experimentele care au utilizat clownul și gorila cu istoria psihologiei? Studiile arată în mod clar că ne este dificil să ne focalizăm mental pe mai mult de un singur lucru odată, dar se dovedește că aceasta nu este o descoperire nouă. Același lucru a fost demonstrat cu peste 150 de ani în urmă, în 1861, de un psiholog german căruia i se acordă de obicei creditul de întemeietor al psihologiei, așa cum o cunoaștem noi astăzi.

Acel experiment (vezi Capitolul 4) ne arată, de asemenea, că studierea trecutului este relevantă pentru prezent, dar mai întâi trebuie să cunoaștem ce s-a făcut în trecut. Istoria are să ne spună multe despre lumea așa cum este ea, iar dezvoltările timpurii din psihologie ne ajută să înțelegem natura domeniului în secolul XXI. Acesta este unul dintre răspunsurile la întrebarea pe care poate că v-o puneți, și anume: „De ce urmez acest curs?”

De ce să studiem istoria psihologiei?

Tocmai am menționat un motiv pentru studierea istoriei psihologiei. Un altul trebuie să aibă de-a face cu faptul că acest curs vă este propus de facultatea unde studiați. Arată că facultatea crede că e important ca voi să învățați despre istoria domeniului vostru de interes. Catedrele de psihologie au oferit astfel de cursuri încă din 1911 și, în multe facultăți, absolvirea acestora e necesară pentru obținerea unei licențe în psihologie.

În urma unei cercetări realizate pe 374 de facultăți, s-a descoperit că 83% dintre acestea ofereau cursuri de istoria psihologiei (Stoloff *et al.*, 2010). O altă cercetare, a 311 departamente de psihologie, a adus la lumină faptul că 93% ofereau astfel de cursuri (Chamberlin, 2010). Dintre toate științele, psihologia este unică din acest punct de vedere. Majoritatea departamentelor de știință nu oferă studii în istoria domeniilor lor, iar facultățile unde se află acele departamente nu consideră că istoria disciplinelor lor este vitală pentru dezvoltarea academică a studenților.

Pentru a descoperi cum vă ajută acest interes academic pentru istoria domeniului la înțelegerea psihologiei în prezent, gândiți-vă la ceea ce știți deja de la alte cursuri de psihologie: și anume că nu există vreo formă, abordare sau definiție a psihologiei care să întrunească acordul unanim al psihologilor. Ați aflat că există o mare diversitate, chiar discordie și fragmentare în rândul teoreticienilor și practicienilor și în subiectele tratate.

Unii psihologi se focalizează pe funcțiile cognitive, alții se ocupă de forțele inconștiente, iar alții se apleacă doar asupra comportamentului manifest sau doar asupra proceselor fiziologice și biochimice. Psihologia modernă include mai multe domenii ce par să aibă puține lucruri în comun dincolo de un interes foarte cuprinzător pentru natura omului și comportamentul său, alături de o abordare care încearcă, la modul general, să fie științifică.

Singurul cadru care leagă aceste arii și abordări diverse, oferindu-le un context coerent, este istoria lor — evoluția în timp a psihologiei ca disciplină independentă. Doar prin explorarea originilor psihologiei și studierea

dezvoltării sale vom putea percepe cu claritate natura psihologiei de astăzi. Cunoașterea istoriei aduce ordine în dezordine și conferă sens haosului aparent, creând perspectivă asupra trecutului pentru a explica prezentul. Explorarea oamenilor, evenimentelor și experiențelor trecutului ajută la clarificarea forțelor care au făcut psihologia ceea ce este astăzi.

Cartea de față vă arată că studierea istoriei psihologiei este calea cea mai sistematică de a integra ariile și problematicile care constituie psihologia modernă. Cursul de față vă va oferi ocazia de a identifica relațiile dintre idei, teorii și eforturile cercetătorilor și de a înțelege cum diferitele piese ale puzzle-ului psihologiei se îmbină pentru a forma o imagine coerentă.

Ar trebui să adăugăm că istoria psihologiei e în sine o poveste fascinantă, cu drame, tragedii, eroism și revoluții, ca și cu doza sa de sex, droguri și oameni realmente bizari. În pofida starturilor ratate, a greșelilor și confuziilor, în linii mari se poate distinge o evoluție clară și continuă, care a dat naștere psihologiei contemporane și care ne oferă o explicație pentru bogăția sa.

Începuturile psihologiei moderne

O altă întrebare este de unde să ne începem studiul istoriei psihologiei. Răspunsul depinde de modul în care definim *psihologia*. Originile domeniului pe care îl numim psihologie pot fi trasate pornind de la două perioade distincte, aflate la 2 000 de ani distanță una de cealaltă. Astfel, psihologia este deopotrivă una dintre cele mai vechi și una dintre cele mai noi discipline.

Mai întâi, putem urmări ideile și teoriile cu privire la natura și comportamentul uman până în secolul al V-lea î.Hr., când Platon, Aristotel și alți filosofi greci s-au luptat cu multe dintre problemele care-i preocupă pe psihologii de astăzi. E vorba de unele dintre temele de bază tratate de cursurile introductive de psihologie: memoria, învățarea, motivația, gândirea, percepția și comportamentul anormal. Majoritatea istoricilor psihologiei sunt de acord că „ideile strămoșilor noștri de acum 2 500 de ani au pus bazele cadrului în care a fost realizată, practic, întreaga muncă ulterioară” (Mandler, 2007, p. 17). Astfel, unul dintre punctele de plecare posibile în studiul istoriei psihologiei ne conduce înapoi, la scrieri filosofice antice despre probleme care mai târziu vor fi incluse în disciplina formală pe care o cunoaștem drept „psihologie”.

Putem însă alege să considerăm psihologia ca pe unul dintre domeniile de studiu mai noi și să începem tratarea subiectului cu aproximativ 200 de ani în urmă, când psihologia modernă s-a desprins de filosofie și din

alte abordări științifice incipiente, pentru a-și proclama identitatea de sine stătătoare, ca domeniu formal de studiu.

Cum ar trebui să distingem psihologia modernă, despre care vorbim în această carte, de rădăcinile sale — altfel spus, de secolele anterioare de precursori intelectuali? Distincția are a face nu atât cu tipul de interogații cu privire la natura umană, cât cu metodele utilizate pentru a găsi răspunsuri la aceste întrebări. Mai degrabă abordarea și tehnicile folosite sunt cele care disting mai vechea disciplină a filosofiei de psihologia modernă și marchează apariția psihologiei ca domeniu de studiu distinct, preponderent științific.

Până în ultimul sfert al secolului al XIX-lea, filosofii au studiat natura umană speculând, intuind și generalizând pe baza propriei experiențe. Însă marea transformare a avut loc atunci când filosofii au început să folosească pentru a examina natura omenească instrumentarul și metodele care își arătasera deja rodnicia în științele biologice și fizice. Psihologia a început să-și dobândească o identitate separată de rădăcinile sale filosofice doar în momentul în care cercetătorii, pentru a studia mintea omenească, au început să se bazeze pe observația și pe experimentul controlate cu atenție.

Noua disciplină a psihologiei avea nevoie de metode precise și obiective prin care să-și abordeze subiectul. O bună parte din istoria psihologiei de după separarea sa de rădăcinile filosofice este dată de dezvoltarea continuă de noi instrumente, tehnici și metode prin care să-și sporească precizia și obiectivitatea și care au rafinat nu doar întrebările pe care psihologii le-au ridicat, ci și concluziile la care au ajuns.

Dacă vrem să înțelegem chestiunile complexe care definesc și divid psihologia de astăzi, un punct de plecare mai bun pentru istoria domeniului este secolul al XIX-lea, epoca în care psihologia a devenit o disciplină independentă, cu metode de investigație și argumentări distincte. Deși este adevărat, după cum am remarcat, că filosofi precum Platon și Aristotel, preocupați de probleme care sunt încă de larg interes, le-au abordat în moduri extrem de diferite de psihologii de astăzi. Respectivii învățați nu erau *psihologi* în sensul contemporan al termenului.

Un cunoscut istoric al psihologiei, Kurt Danziger, se referă la abordările filosofice timpurii ale problematicii naturii umane ca la „preistoria” psihologiei moderne. El e de părere că „istoria psihologiei e limitată la perioada în care psihologia se afirmă recognoscibil ca disciplină, fiind extrem de problematic să vorbim despre o istorie a psihologiei înainte de aceasta” (Danziger, citat în Brock, 2006, p. 12).

Ideea că metodele științelor fizice și biologice ar putea fi aplicate la studiul fenomenelor mentale provine atât din gândirea filosofică, precum și